

Шляхи вирішення екологічних проблем

Життя нерозривно пов'язане з природним середовищем. На ранніх етапах свого становлення людина, користуючись продуктами природи, не завдавала помітної шкоди природним ресурсам. Але з посиленням практичної діяльності, пов'язаної з винаходом знарядь праці, вплив її на природу неухильно зростає. В останні десятиліття ХХ століття у зв'язку із високими темпами науково-технічного прогресу, небувалим розширенням сфер матеріального виробництва він став особливо значним і великомасштабним. Неухильно зростає населення нашої планети, що потребує відповідного збільшення видобутку й виготовлення життєвих ресурсів для забезпечення його проживання. Наслідки впливу людини на навколишнє середовище сумні й тривожні: порушуються природні угруповання й ландшафти, забруднюється атмосфера, морські акваторії і прісні водойми, руйнується ґрунтовий покрив, зменшуються лісові ресурси та чисельність видів рослин і тварин, хімічні сполуки, які циркулюють у біосфері, шкодять здоров'ю людини та всьому живому

Основна діяльність людини, основана на застосуванні штучно створених засобів, приводить, в кінцевому рахунку, до різкого посилення активного втручання суспільства в хід природних процесів, яке дедалі прискорюється за темпами і зростає за силою дії. Саме тому останнім часом ми все частіше починаємо згадувати про проблеми пов'язані з екологією і безпекою нашого життя на планеті Земля. В останні декілька років людство почало усвідомлювати величезну кількість проблем, пов'язаних з нашим впливом на навколишнє середовище. Їх можна перелічувати безкінечно; це забруднення повітря пилом та іншими частинками, забруднення води та ґрунтів пестицидами, забруднення водойм, радіоактивні відходи, парниковий ефект, озоніві дірки, проблема утилізації відходів, зменшення чисельності живих організмів, демографічна криза, антропогенна зміна ландшафтів, вирубка лісів, шум, нераціональне використання природних ресурсів, хімічне та біологічне забруднення, нестача прісної води, небезпечні захворювання, епідемії тощо.

В світі, як і в Україні, головними причинами, що призвели до загрозливого стану довкілля є:

- застаріла технологія виробництва та обладнання,
- висока енергомісткість та матеріаломісткість, що перевищують у два-три рази відповідні показники відповідних країн;
- високий рівень концентрації промислових об'єктів;
- несприятлива структура промислового виробництва з високою концентрацією екологічно небезпечних виробництв,
- відсутність належних природоохоронних систем (очисних споруд, оборотних систем водозабезпечення тощо);
- низький рівень експлуатації існуючих природоохоронних об'єктів;

- відсутність належного правового та економічного механізмів, які б стимулювали розвиток екологічно безпечних технологій та природоохоронних систем;
- відсутність належного контролю за охороною довкілля.

Оскільки виробнича діяльність викликає порушення природного середовища, суспільству випадає взяти на себе турботу щодо відновлення її властивостей та охорони від подальшої деградації.

Цілі охорони природи мають ставитись рівнозначно з іншими цілями використання (виробництвом продуктів харчування, промисловим виробництвом та створенням інфраструктури).

В Україні охорона навколишнього середовища розглядається як самостійно політичне завдання. Політика щодо навколишнього середовища - це сукупність усіх дій, спрямованих на уникнення втручання в навколишнє середовище, на його зменшення та на усунення пошкоджень довкілля, що вже стались.

Конкретні цілі та програми стосуються насамперед:

1. Зменшення викидів в атмосферу

Введення для підприємств обов'язкової системи звітності по кількості викинутих в атмосферу парникових газів. Економія енергоресурсів та стимулювання «зеленої» енергетики. Державна підтримка екологічних підприємств. Впровадження екологічних інновацій.

Впровадження автомобілів з мінімальною кількістю відпрацьованих газів і бензину без вмісту свинцю. Пільгова стимуляція населення на перехід до гібридних і електро автомобілів. Установка на АЗС та паркувальних майданчиках "заправок" для електромобілів.

2. Утилізація та зниження кількості відходів

Ввести програму спостереження за відходами. Створити інфраструктури поводження з відходами - сміттєсортувальних заводів, заводів по біолого-механічній переробці, заводів з утилізації та багато інших об'єктів

Ввести великі матеріальні штрафні санкції за заподіяння шкоди навколишньому середовищу, як для промислових підприємств, так і для фізичних осіб. Використання в промисловості відходів виробництва. Ввести жорсткі штрафи за вивезення сміття на стихійні звалища. Для пляшок, свинцевих акумуляторів, шин ввести систему заставної вартості. Розробити програму по сортуванні та переробці різних видів пластмас. Заборонити використання будь-якої одноразової тари для безалкогольних напоїв. Активна пропаганда в засобах масової інформації про необхідність збереження природних ресурсів і висвітленні реального стану навколишнього середовища в Україні. Формувати з раннього віку екологічну культуру населення та запроваджувати молодіжні програми. Активізувати процес обміну інформацією та досвідом між ученими, науково-дослідними інститутами різних відомств, державними службовцями, що безпосередньо відповідають за екологічні проблеми, між аналогічними групами та їхніми колегами в інших країнах.

3.Зменшення викидів в водні ресурси. Узаконити податкові пільги підприємствам, які обладнають у себе очисні спорудження високої ефективності, і які будуть суворо стежити за кількістю стоків, що скидаються.

Впровадження новітніх технологій очищення промислових стоків, наприклад, створювати виробництва мінерально-органічних добрив на основі осаду стічних вод міських каналізаційних мереж, які вирішать відразу дві проблеми - виробництва високоякісних добрив та одночасної утилізації осадів стічних вод.

4. Скорочення вирубки лісових насаджень. Підтримувати здоров'я лісів. Збільшувати площу біосферних заповідників, національних парків, навіть якщо прийдеться значно скоротити площа експлуатованих земель.

5. Екологія ґрунту

Альтернативна обробка землі (відмова від інтенсивного застосування хімічних речовин) - максимально закритий багатосторонньо структурований робочий цикл, що будується за принципом круговороту речовин в екосистемі між ґрунтом, рослиною, твариною і людиною. Для цього придатні змішані господарства - вирощування разом рослин і тварин. Застосовувати в основному власну й місцеву сировину, при цьому необхідно уникати, або мінімізувати навантаження на навколишнє середовище.

Екологічна обробка землі - вирощування фізіологічно повноцінних продуктів харчування й відмова від гербіцидів і інших синтетичних біоцидів. При такій обробці застосовувати біологічні продукти й методи боротьби з шкідниками зі збудниками захворювань. Обов'язково необхідно насаджувати лісопосадки й невеликі гаї. Оскільки проблемою є баланс живильних речовин через збір урожаю, необхідно дуже обережно і в точних кількостях вносити мінеральні.

Цілком очевидним є факт, що вирішення глобальних проблем сучасності полягає у міждисциплінарному підході до цієї проблеми. Першим таким шлях запропонував Володимир Вернадський, котрий створив вчення про ноосферу — середовище, в якому живе людина. Суть цього підходу полягає у поєднанні філософських, політичних, природничих та техніко-економічних знань до відповідних сфер людської діяльності. Вчений вважав, що людина у сучасному світі повинна мислити планетарно; в основі цього нового мислення є теза щодо рівності людей.

Для майбутнього всього людства наступні два десятиріччя будуть визначальними: або співдружність націй вирішить найголовніші екологічні проблеми, або почнеться незворотна деградація біосфери і поступова загибель цивілізації. Планета вже не витримує антропогенного тиску: подвоєння населення всього за кілька десятиріч та його концентрація головним чином у містах; п'яти-, десятикратний приріст економічної активності менш ніж за століття; некероване зростання різних перетворень у сільському господарстві, енергетичних і промислових системах; супермілітаризація суспільства та накопичення великої кількості глобально небезпечної ядерної та хімічної зброї. У наш час традиційні кордони між країнами, націями з екологічної точки зору стають прозорими, прониклими, а діяльність, яка колись вважалася винятково "внутрішньою справою", сьогодні зумовлює екологічну ситуацію, розвиток і виживання інших країн. Отже, всі ми "пов'язані" між собою. І діяти повинні разом. А критична межа вже зовсім близько (а можливо вона вже досягнута?)